

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

INLEIDING UITWERKINGSPLAN

Voor u ligt het eerste concept van het uitwerkingsplan voor het Lingekwartier, zoals dat in de periode januari tot en met september 2008 tot stand is gebracht. Het plan bestaat uit twee delen, te weten een ruimtelijk kader en een ontwikkelingsplan.

Het kader

Op 23 november 2007 is door de Stuurgroep Lingekwartier, bestaande uit bestuurlijke vertegenwoordigers van de provincie Gelderland, de gemeenten Lingewaai en Geldermalsen, het waterschap Rivierenland en Staatsbosbeheer, een intentie-overeenkomst getekend. Aanleiding hiervoor was dat partijen onderkenden dat het gebied Lingekwartier een zeer waardevol gebied is, maar dat in de huidige situatie de onderdelen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie onvoldoende worden behouden, er verval is, de samenhang onvoldoende herkenbaar is en de economische vitaliteit van het gebied afneemt. Aan de ondertekening van de overeenkomst is, mede naar aanleiding van een door Fort Asperen ontwikkelde toekomstvisie, een gebiedsverkenning Lingekwartier voorafgegaan.

Doelstelling van het project Lingekwartier is het versterken van de cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten van het gebied op en tussen de forten Asperen en Nieuwe Steeg.

Meer concreet gaat het hierbij om het realiseren van de volgende doelstellingen:

- o de restauratie en (verdere) ontwikkeling van het Fort bij Asperen en het Fort bij de Nieuwe Steeg, de waaiersluizen en de overige kenmerkende elementen zoals de groepsschuilplaatsen;
- o versterking van de samenhang tussen beide forten en de omgeving (zowel landschappelijk als in de benutting);
- o het versterken van het fysieke waterlinieprofiel bestaande uit behoud van het open linielandschap en de daarbij passende bestemming in de voormalige inundatiegebieden en schootsvelden, het accentueren van de hoofdverdedigingslijn en waar passend verdichten aan de westzijde van de hoofdverdedigingslijn;
- o het vergroten van toegankelijkheid en beleefbaarheid en daarmee benutten van de (recreatieve) potenties van het gebied en het realiseren van de daarbij horende infrastructuur;
- o het versnellen dan wel inpassen van bestaande opgaven op het gebied van natuur (EHS) en waterbeheer

In voornoemde intentieovereenkomst is bepaald dat er een uitwerkingsplan opgesteld zal worden dat bovenstaande doelstellingen uitwerkt en vastlegt in een plan.

De gemeenteraad van Geldermalsen heeft aan bovenstaande doelstellingen, kaderstellend, nog het volgende toegevoegd:

- Het landbouwkundig gebruik in het gebied dient behouden en zo mogelijk versterkt te worden;
- De plaatselijke woningbehoefte van het dorp Acquoy dient verbonden te worden met het te ontwikkelen plan
- Los van de kern Acquoy worden in dit gebied geen woningen gerealiseerd;
- De huidige natuur in het gebied wordt niet vervangen door andere natuur
- Gelden, bedoeld voor het landschapsontwikkelingsplan (LOP) worden niet buitenproportioneel ingezet ten behoeve van de realisering van de plannen in het Lingekwartier
- In een actief communicatietraject wordt gezorgd voor een lokaal gedragen plan.

De intentie-overeenkomst alsmede het door de gemeenteraad van Geldermalsen toegevoegde amendement is door de Stuurgroep beschouwd als het kader waarbinnen het uitwerkingsplan vorm en inhoud moet krijgen.

Ontwikkeling forten

Het uitwerkingsplan richt zich, uitgaande van deze ontwikkelingsrichtingen, op de omgeving van de forten. Vanuit het uitwerkingsplan vloeien geen eisen of randvoorwaarden aan de precieze invulling van die ontwikkelingen voort. Globaal houden die ontwikkelingen het volgende in.

Het Fort bij Asperen zal zich ontwikkelen tot Kunstfort, Cultuureiland in de Linge.

De ambitie van de Stichting Kunstfort Asperen is het forteiland tot een cultuureiland te ontwikkelen waar niet alleen het gerestaureerde fort maar bijvoorbeeld ook de taveerne, een paviljoen, de remise en de militaire artefacten geschikt gemaakt worden voor diverse culturele activiteiten gedurende het hele jaar rond. In het uitwerkingsplan wordt rekening gehouden met bezoekersaantallen van maximaal 25.000 tot 35.000, afhankelijk van het gegeven of er in enig jaar een grote en aansprekende kunstmanifestatie wordt georganiseerd.

Het Fort bij de Nieuwe Steeg zal worden ontwikkeld tot Geofort. De Ambitie van de Stichting Geofort is het behouden, ontwikkelen en voor een breed publiek openstellen van het Fort bij de Nieuwe Steeg. Tevens wil zij de positie van de Geo-sector verstevigen door een breed publiek op een speelse en educatieve wijze te laten kennismaken met een wereld vol kaarten en navigatie. In het uitwerkingsplan wordt rekening gehouden met een maximale prognose van 50.000 bezoekers per jaar.

Ten behoeve van genoemde ontwikkelingen op de forten dienen overigens wel procedures te worden doorlopen in het kader van de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Voor de ontwikkeling van Geofort zal door de gemeente Lingewaal een bestemmingsplanprocedure ingezet worden. Voor de ontwikkeling van het Kunsteiland lijkt een bestemmingsplanprocedure ook aan de orde. Dit is echter afhankelijk van de exacte invulling van de ambities van de Stichting Kunstfort Asperen.

Het Uitwerkingsplan

Het Uitwerkingsplan bestaat uit twee delen, te weten het Ruimtelijk Kader en een ontwikkelingsplan Lingekwartier. Het Ruimtelijk Kader neemt het gehele Waterlinie-gebied tussen Lek en Waal in ogenschouw, met een focus op het gebied gelegen in de gemeenten Geldermalsen en Lingewaal, en vertaalt het algemene beleid zoals verwoord in Panorama Krayenhoff in een gebiedsvisie, waarin ook het staande beleid van de gemeenten zoals verwoord in het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) is opgenomen. Ook geeft het Ruimtelijk Kader spelregels weer voor ruimtelijke initiatieven in het Waterlinie-gebied in zijn algemeenheid en binnen de voormalige "Verboden Kringen" rond de forten in het bijzonder. Op deze wijze wordt beoogd de ruimtelijke kwaliteit van het gebied rondom de forten, het behoud van het open linielandschap in de voormalige inundatiekommen en de samenhang tussen de forten en hun omgeving voor de langere termijn te borgen.

Het ontwikkelingsplan geeft de maatregelen en de bijbehorende kosten weer waarmee invulling wordt gegeven aan de doelstellingen van het project. Deze maatregelen zijn gericht op de bereikbaarheid van het Lingekwartier, de (verbeterde) parkeermogelijkheden, de restauratie van de NHW-elementen, de realisatie van nieuwe natuur en de versterking van de recreatieve infrastructuur.

Standaard beleid

Het uitwerkingsplan is gebaseerd op zogenaamd standaard beleid, dat wil zeggen dat bijvoorbeeld de bestaande (begrenzing van de) Ecologische Hoofdstructuur, de bestaande plannen en besluiten van het Waterschap en het vastgestelde Landschapsontwikkelingsplan uitgangspunt zijn geweest bij de opstelling van het uitwerkingsplan. Het plan anticipeert niet op toekomstig beleid, in die zin dat het alvast ruimtelijke claims op het gebied, of een deel daarvan, legt vanwege toekomstige ontwikkelingen. De wereld staat echter niet stil. Zo wordt door verschillende overheden volop nagedacht over klimaatadaptatie en dan met name over de vraag hoe in de toekomst meer (regen)water in minder tijd kan worden opgevangen zonder overlast en schade te veroorzaken. Meer concreet zijn er daarnaast ontwikkelingen gaande die op het gebied rondom de Nieuwe Zuiderlingedijk van betekenis zullen zijn.

Expliciet kunnen hierbij worden genoemd de aanwijzing van de Nieuwe Zuiderlingedijk Diefdijk Zuid als **Natura 2000** gebied en de daaraan ondersteunende **gebiedsgerichte aanpak** van het Waterschap.

Ter toelichting:

- a. **Natura 2000:** Voordat een gebied wordt aangewezen als Natura 2000-gebied, legt het ministerie van LNV een ontwerpbesluit (concept-aanwijzing) ter inzage als onderdeel van een inspraakprocedure. Het gebied Zuiderlingedijk Diefdijk Zuid is in de aanwijzingsprocedure onderdeel van de vierde tranche. Dat betekent dat de concept-aanwijzing nu gepland is voor de periode maart-april-mei 2009. Uitgangspunt voor het ontwerpbesluit is de begrenzing zoals deze nu door het ministerie is aangewezen. Zodra het ontwerpbesluit ter inzage is gelegd zal de Dienst Landelijk Gebied starten met het opstellen van een beheerplan voor dit gebied. Bij het opstellen van de beheerplannen worden de diverse belanghebbende organisaties betrokken. In het beheerplan zal aandacht gegeven worden aan het bestaand gebruik, de instandhoudingsdoelen en de maatregelen die nodig zijn om de gewenste doelen te bereiken. Voordat de maatregelen zoals genoemd in het beheerplan tot uitvoering komen zal er voor het beheerplan, evenals voor het ontwerpbesluit, een inspraakprocedure starten.
- b. **Gebiedsgerichte aanpak:** Voor het realiseren van de optimale waterhuishoudkundige situatie voor het natuurgebied rondom de Nieuwe Zuiderlingedijk, waar sprake is van verdroging, zal een apart gebiedsgericht proces worden ingezet. Dit integrale gebiedsproces resulteert in een integraal maatregelenpakket voor het realiseren van het meest optimale grond- en oppervlaktewaterregime. Het GGOR-instrumentarium is één van de instrumenten dat hiervoor kan worden gebruikt. Voor N2000-gebieden wordt het gebiedsgerichte proces gevoerd in het kader van het opstellen van het beheerplan.

Status Uitwerkingsplan

Onder leiding en verantwoordelijkheid van de stuurgroep Lingekwartier is het uitwerkingsplan tot stand gebracht. Tot definitieve vaststelling van het plan kan echter niet door de stuurgroep worden besloten. Het plan zal ter goedkeuring worden voorgelegd aan de diverse overheden.

Het plan zal in juridische zin geen rechtstreekse werkingskracht hebben. Alvorens de diverse maatregelen kunnen worden uitgevoerd dient via afzonderlijke besluiten van het bevoegde gezag (diezelfde overheden) hiervoor toestemming te worden verkregen, veelal via bestemmingsplanprocedure's, vergunningen en/of ontheffingen. In het Uitwerkingsplan worden al deze afzonderlijke maatregelen in een verband en context geplaatst. Na het verkrijgen van Instemming over dit uitwerkingsplan kan de verdere voorbereiding en procedurele inpassing van de afzonderlijke maatregelen plaatsvinden.

Nadere uitwerking

In het ontwikkelingsplan staat een groot aantal maatregelen opgesomd. Voordat deze maatregelen gerealiseerd kunnen worden dient in nauw overleg met grondeigenaren en -gebruikers, en na overleg met omwonden en overige belanghebbenden de exacte locatie en invulling van een groot deel van de maatregelen bepaald te worden. Bijvoorbeeld; met vaststelling van het uitwerkingsplan wordt besloten tot de aanleg van paden en tot de aanleg van parkeerplaatsen en tot de realisering van een verbinding over de Linge. Er wordt met de vaststelling van het uitwerkingsplan niet besloten over de exacte locatie en precieze invulling. Voor wat betreft de oeververbinding kan zelfs gesteld worden dat de voorkeur momenteel uitgaat naar een pontverbinding, maar dat een vaste-oeververbinding in de vorm van een brug, nog niet buiten beeld is.

Van belang is te constateren dat de grondverwerving, voor zover nodig te realisering van de diverse maatregelen, altijd op vrijwillige basis plaats zal vinden.

Financiën

Als onderdeel van het definitieve uitwerkingsplan zal een specifieke, op maatregelenniveau uitgewerkte budgetraming en financieringsconstructie worden opgenomen, inclusief een voorstel voor bijdragen van de verschillende betrokken partijen. In dit concept is dit nog achterwege gebleven. Wel is duidelijk dat er voor de realisatie van de in het ontwikkelingsplan Lingekwartier opgenomen maatregelen zo'n 25 miljoen euro vrijgemaakt dient te worden voor de zogenaamde realisatiekosten (bouw- en vastgoedkosten). De belangrijkste kostendragers zijn de benodigde werkzaamheden aan de forten, de restauratie van de overige Nieuwe Hollandse Waterlinie-(bouw)werken en de realisatie van natuur (conform staand beleid).

Van belang in dit verband is overigens wel te constateren dat de Nieuwe Hollandse Waterlinie, en daarmee het project Lingekwartier ten principale in aanmerking komen voor co-financiering vanuit de Rijksoverheid. Op 19 juni jongstleden is vanuit het Rijk hiertoe besloten. Dit wil zeggen dat het Rijk bereid is beschikbare middelen, verbonden aan de Nota Ruimte, te investeren in het Lingekwartier.

De Provincies Gelderland en Utrecht stellen op dit moment een business-case op, waarin ze aangeven welke kosten grofweg verbonden zijn aan realisatie van de Nieuwe Hollandse Waterlinie-projecten, waaronder het Lingekwartier, en welke financiële bijdrage de Provincies verwachten van het Rijk.

In december 2009 zal in de Ministerraad de Nieuwe Hollandse Waterlinie worden besproken en zal worden bepaald welke bijdrage het Rijk zal kunnen gaan leveren. Op basis van deze beslissing zal vervolgens de regionale bijdrage definitief kunnen worden bepaald en komt in beeld hoeveel van in de regio betrokken partijen wordt verwacht, zoals het waterschap en de gemeenten. Bij de behandeling en vaststelling van het definitieve uitwerkingsplan zal een voorstel tot kostenverdeling worden gevoegd.

“Die steeds zijn plicht met blij gezicht en lust verricht, valt alles licht”

Tekst zoals te lezen in fort Asperen; schrijver onbekend